

Nr. 34.
An. IV
1880.

Gherl'a
28 Sept
16 Octobr.

AMICULU FA MURULU

Apare una-data in septemana — Dominica. Pretiulu de prenu n'ratia pe unu anu e 5 l., pe unu semestru 2 l. 50 cr.,
pentra Romania si Tierile latine pe unu anu 13 franci — lei noi, pe unu semestru 7 franci — lei noi.

ROMANIA IN ANULU 1848.

Amentiri si episode de caletoria.

D.-lul ***

La 20 Juliu primiramu nouitatea ca unu corpu de armata turcesca, comandatu de Omer-pasi'a, mergea catra Dunare. Aceste puteri se pusera la dispositiunea noului comisariu otomanu in principate, Suleiman pasi'a, care urmasa lui Tala'at Efendi si care sositia cu puteri depline din partea Portiei.

La 24, Omer ajunsese la Ruscicu, de unde se pregatea, se dice, a trece Dunarea. A dou'a di, a fostu ajunsu de Suleiman, insoțitu de marele interpretu alu divanului, Emin Efendi, care-i fusese datu in calitate de consiliariu, si de totu personalulu misiunei sale.

Neliniscea era mare la Bucuresci. Cari erau intentiunile Turcilor? Veniau ei ca amici seu ca inamici? Omer pasi'a, dupa-ce va fi trecutu pe Dunare cu armata s'a ave se mergea la Bucuresci seu se se duca la Prutu? D. Ionu Ghica scria din Constantinopole ca Port'a areta cele mai bune dispositiuni, si ca e gata se recunosca constitutiunea romana, afara de mici modificari in amenunte. Pe de alta parte, Suleiman pasi'a, candu d. Voinescu, secretariu de Statu alu guvernului provisoriu, se duse pentru a-lu complimenta la Ruscicu, refusase de a-lu primi.

La intorcerea s'a, d. Voinescu mi-a spus ca s'a intalnit cu doctorulu pasiei, care aflandu seu pfa-cundu-se ca afla, presintia mea la Bucuresci, aretase

in mai multe ronduri dorintia de-a me vede. Era unu armenu, cu numele de Davut, omu politicosu, instruitu, care si facuse studiile medicale in Italia si in Frantia, si pe care l'am cunoscutu puçinu la Constantinopole. Hotaria se profita de acesta ocaziune si se me duc la Ruscicu ca se me asiguru prin mijlocirea s'a de intentiunile Turcilor. Dupa tota aparintia, nu voiau mai bine decatu a lasa se fie gaciti. Situatiunea mea in guvern era astfelu de altmintrelea incatu da creditu cuvintelor mele, fara a le intinde dincolo de limitele unei simple conversatiuni. Pregatirile mele furu indata facute. Sositu la 27 ser'a in Giurgiu, trecu a dou'a di demanetia la Ruscicu, pe-o barca a lazaretului si escortatu de patru guardi de-ai lazaretului cari, abie pusei piciorulu pe rip'a turca, me si imbrancira in drept'a si in stang'a cu baionet'a in verfulu puscei ca se me apere de ori-ce contactu cu trecatorii. Ne inchi-puisemu acesta procedare ingeniosa ca se me sustragu de indetoria de a face la intorcere o noua carantina de 4 zile.

Se notamu in trecatu acesta trasura a politicej ruse care stabili, dupa pacea dela Adrianopole, acesta sistema de carantine sub pretestu de a garanta Principatele in contra molimelor de ciurma, dar' in realitate pentru a isola intr'unu modu comercialu si politicu pe Turcia.

D. Davut locuia chiar' in conaculu pasiei. Visit'a mea paru a-lu surprinde. Dupa-ce am schimbatu primele complimente: „Ei bine! disci ridiendu, ce ne aduci, pacea seu resbelulu?“ — „Nu seiu“, respunse elu totu pe acelasu tonu; „d.-ta trebuie se mi-o spui.“ Observai

indata ca vorbiá adevèrulu, cá nesicuranti'a nu erá mai puçinu mare la Constantinopole decâtu la Bucuresci, si cá déca Români 'nu erau cu totul asecurati in privirea dispusatiuniloru Turciloru, Turcii nu erau de locu mai multu in privinti'a Româniloru.

Cându me pregateamu se me esplicu asupr'a acestui punctu cu interlocutorulu meu, marele interpretu alu divanului, Emin Efendi, intra in apartamentu „din intemplantare.“ Davut me presintă. 'Lu vedeamu atunci pentru prim'a-óra dar' l'am cunoscutu multu de atunci. Invetiatu si modestu, de una politetia afabila, sêmtitoriu pâna la escesu sub aparenti'a recelei, finu cá toti compatriotii sei, dar' de acea finetia care tiene de petrunderea judecatiei si nu de viclenia de caracteru, amu întâlnitu puçini ómeni in Turci'a care se inspire atât'a simpatia, la prim'a vedere. Urmarea convorbirei la care s'a amestecatú într'unu modu naturalu sfêrsi a me pune in curentulu situatiunei. Ce'a ce 'mi spunea Emin me ajutá a intielege ce'a ce nu-mi spunea. Erá veditu pentru mine cá Pórt'a erá animata, in fondu de rele dispositiuni, dar' pe cari nu indresniá a le aretá. Cu tóte acestea la sfêrsitu stabilindu-se increderea, i-mi vorbi cu anima deschisa: „Santemu amicii d.-vóstre, si Rusii suntu inamicii nostri, dise elu, si cu tóte acestea astu-feliu este situatiunea nóstra încátu trebue se avemu aerulu cá suntemu cu ei in contr'a d.-vóstra. Ve tienemu póte unu limbagiu severu, dar' nu-lu bagati in sêma; intentiunile nóstre pretiuescu mai multu decâtu cuvintele nóstre. Ar' trebúf se mai scimu ce voiti. Mai antaiu, mantienerea drepturiloru Portiei. — Nimeni nu se gândesce a le atacá. — Bine. In urma stabilirea ordinei legale: potemu noi se tratámu cu unu guvernú revolutionariu? ce aru dice aliatii nostri? Afara de acést'a, nu veti face nici odata cá guvernulu d.-vóstre provisoriu se fia primitu de tramisulu nostru, care vine din Paris, unde erá ambasadoru dupa dilele din Februariu. Chiar' numai verb'a i-lu face se-si pérda cumpetulu. Ce voiti dara? — Cá guvernulu provisoriu se inceteze printr'unu actu spontaneu. — Si in urma? — Se se instalede in locu-i una locoteninti'a princiaru. — Dar' cine o va instalá? — Acést'a ve privesce. — Si déca s'ar' intemplá cá acést'a locotenintia princiaru se fia compusa din aceiasi ómeni séu de unii din ómenii ce forméza astadi guvernulu provisoriu? — Totulu se póte intemplá. — Si l'ati recunósce? — Da. — I-mi dai asecurare in scrisu? — Nu. — Dar' atunci cum asiú Iná asupra-mi se consiliezu pe guvernú cá se faca unu pasu atâtú de gravu. Elu me privesce suridiéndu si 'mi dice: „Gândesce-te!“

Acestu din urma cuventu sfêrsi convorbirea. Me intorseiu a dóu'a di la Rusciucu, unde marele interpretu me presintă la Suleiman-pasi'a. Naturalu conversatiunea s'a tienutu mai multu in generalitati, si a fostu mai puçinu vorba de evenemintele din Romani'a decâtu de cele din Franci'a. Elu 'mi facú o naratiune dupa modu-i de a vedé inlocuindu espresiunile ce adesea i-i lipsiau

cu o alegere de onomatopie si o mimica din cele mai pitoresci. Fug'a grabnica a regelui insoçitu de sgomolulu tunului si de alu pusciloru, i-lu isbisé mai multu. „Tunuri... bum! bum! Pusile... paf! paf! Padisiahulu... Brrr! „Restulu erá totu astufeliu ce'a ce nu facea cá elu se nu fia consideratu, cu dreptu cuventu, cá unu dibaciu scriitoriu in limb'a s'a si cá unu oratoru distinsu.

A dóu'a-di me intorseiu la Bucuresci, unde guvernulu esitá timpu destulu de lungu déca trebúí se se incrédiá in promisiunile Turciloru. La finitu se otari pentru cá se nu se desmintia.

Program'a de altmintrelea, a fostu esecutata din cuventu in cuventu.

La 2 Augustu, Suleiman si Omer trecura Dunarea, si se stabilira celu de-antáiu la Giurgiu, cel'alaltu la 2 mile aprópe de orasiu, cu armat'a s'a.

In ace'asi di guvernulu provisoriu depuse puterea in mânilu Metropolitului.

La 3, locoteninti'a princiaru a fostu alésa si se gasi compusa din trei din principalii membrii ai guvernulu provisoriu, d. Nicolae Golescu, astadi vice-presiedinte alu divanului ad-hoc alu Romantiei, d.-nii Heliade si Tell.

La 4, Suleiman pasi'a recunoscu locoteninti'a princiaru, in numele Sublimei Porti, si adresá o circulara consuiloru puteriloru straine, indemnându-i a intrá in relatiuni oficiale cu ea, cá cu guvernulu regulatu alu Principatelorú.

III.

Dupa instalarea locutenintiei domnesci me intorsei la Giurgiu cu comisiunea insarcinata a desbate cu plenipotentiariulu otomanu unele articole din Constitutiune in privinti'a caror'a facea greutati. Intielegerea se stabili cu inlesnire; pasi'a puneá tóta buna-vointi'a si manifestá multu spiritulu de impaciuire. Numai se nu se fi adusu vre-o atingere suveranitatii Portiei, despre care nu erá atunci cestiunea; restulu parea a-lu interesá fórté puçinu si reformele din interioru erau privite de elu cu ace'a indeferintia suprema care e in fundulu caracterului Osmanliiloru si care a facutu cá domni'loru se fia cu multu mai puçinu apesatoria decâtu se crede in genere. Numai infiintiarea unei garde nationale parú a-lu nelimisci totu din caus'a singularei impresiuni ce-i produseserá evenemintele din Februariu la Paris. Dupa unu patrariu de óra de discutune, unulu din comisari propuse formarea unei garde civice, ce'a ce facú se dispara indata dificultatea.

Conferintiele tienura abié trei dile in timpulu caror'a nu incetá de a domni o intielegere deplina in Români si óspetii lorú.

Pretutindeni la trecerea lui Suleiman resuná strigatele de: Traiésca Sultanulu! Din parte-i music'a regimentelorú turcesci esecutáu arielle nationale ale Româniloru. Erá unu schimbu continuu de urbanitati. Pasi'a, dupa-ce a primitu unu prândiu oferitu de municipalitate;

invită din parte-i autoritățile orașului și pe membrii comisiunii. Omer-pașă și d. Nicolae Golescu, sositu în ajunul din Giurgiu, unde fuseseră primitu cu aceleași onoruri cari se faceau principilor domnitori, asistau la acestu banchetu. Toaste numeroșe fura redicate; transmisul Sultanului formulă astu-feliu pe alu seu, în stilulu alegoricu alu țierei sale:

„Vediu, dîse elu, o gradina frumôsa: între ea și sôrele care trebuia se-o însuflețesca, nisce nori gelosi se întrepuseseră; gradina întârziase de a răspândi în universu profumurile sale, comorile fructelor sale. — Redicu paharul pentru respirația norilor! Sôrele este Sultanulu; gradina cea frumôsa este Romanina; eu m'asiiu semti fericitu de-a fi gradinariulu.“

Inse norii se gramadira din nou pe orizontu și reacoperira ceriulu întregu.

Constitutiunea, fiindu primita de plenipotențiarulu ottomanu, nu mai remanea decăt a o supune sancțiunii Sultanului. Locoteninția domnăscă otari, în urm'a cererii lui Suliman, că o deputatiune se fia transmisă în scopulu acest'a la Constantinopole.

Comparata cu declarațiunea recentă a dorințelor celor două divanuri ad hoc alu Valachiei și Moldovei, Constitutiunea Română din 1848 prezintă deosebiri însemnate de cît'alalta. Cu multu mai restrînsă în întelesulu politicu, deorece respingîndu protectoratul, se marginea a stipulă independinția administrativă a principatului în termenii tratatelor dela 1396 și dela 1460, ea mergea cu multu mai departe pe calea reformelor interne. — Aceste sunt reformele pe cari, într'o nota circulară publicată în 18 Iuliu de cancelaria din St. Petersburg și care resuna în toată Europ'a, d. de Nesselrod le prezintă că „unu plagiatu imprumutatu propagandei democratice și socialiste din Occident.“ Această acuzațiune nu eră de locu întemeiată după cum dovedi fără greutate locoteninția domnăscă în răspunsulu seu (1 Septembrie). În adeveru între măsurile proclamate prin manifestulu datu pe campulu dela Islaz, nu eră nici un'a care se nu se întemeieze sêu pe dreptulu scrisu sêu pe tradițiunea istorică. Mai multe din ele care fură atunci condamnate că revoluționare, precum desființarea sclavagiului, rescumperarea clacei, emanciparea monastirilor închinat, au fostu adoptate de atunci în faptu sêu în principiu supt domnia ultimilor hospodari (domni). Celelalte nu faceau decăt a desvôltă consecințele principiilor propuse actualminte de divanulu moldovênu că base ale Constitutiunii și nu treceau în realitate dincolo de ceea ce s'a semnalatu cu dreptu cuvintu că „vecinica și legitimă programa a popóreloru reu administrate și reu guvernate“, egalitatea dinaintea legii, accesibilitatea tuturor cetățienilor la funcțiunile statului, egală repartițiune a impozitului, libertatea cultelor, separatiunea puterilor administrative și judecătorești.

Deputatiunea din care faceam parte, parasi Giurgiulu la 26 pre cându Suleiman-pașă porni spre

București, unde i-se pregătia o primire strălucită. — Iskender bey, oficiaru de ordonanță alui Omer-pașă ne însoția. Totu acestu Iskender (Ilinsky) comandă autegarda turcescă în ultim'a campania dela Dunare, și caruia ispravile sale și întreg'a s'a viétia — o adevărată viétia de capitanu de aventură, plină de episoade romantice și de acele lovituri mari de sabie care plăceau asié de multu d-nei de Sevigné — i-i facuseră între Turci unu renume aprôpe egalu cu acel'a alu omonimulu seu.¹⁾

Urmamă din nou, inse în sensu inversu și într-o situațiune de spiritu cu totul deosebită, drumulu ce străbătusem cu două luni mai înainte. Atentiunea mea nu mai eră distrasă prin vederea obiectelor esteriore; preocupatiunea evenimentelor la care fusesem amestecat, acceptarea unui desnodamêntu înca nesiguru, starea critică a Franciei, din care, dela deschiderea ostilităților în Ungaria, nu ne mai sosiau sciri decăt foarte raru și pe căi cotisite, tôte acestea me ocupău și nu me lasau se me mai gândescu la altu-ceva. (Va urmă.)

Asiu vré se fiu...

Asiu vré se fiu pre-o stînce
O mica viorea

Si tu se fi zefirulu
Ce sufla giuru de ea.

Asiu vré se fiu o frundia
Si tu unu fluturu
Se leaganu linu pre sinu-mi
Trupsioru-ti usiurelu.

Asiu vré se fiu o luntre
Si tu unu aprigu ventu
Se moru portatu de tine
Din valu în valu saltandu.

Joanu S. Paulu.

Victim'a Amorului.

— Novela. Versiune. —

(Fine.)

Unu anu trecuse dela cele petrecute mai susu. Unu anu! Oh catu de scurtu e unu anu pentru celu fericitu, și câtu e de nemărginitu pentru celu nefericitu!

Câte tôte se întembla într'unu anu, câte speranție frumôse se nimicescu, câte fantasii maretie disparu, câte anime se frîngu, și la câti li se sdobesce credinția și speranția prin mâni sacrilege!... Oh decâteori esclămamă cu dorere: — „Acum unu anu erăm înca fericite, ori: acum unu anu înca nu credeamă a fi cu potinția!“

Ne imaginamă trecutul, și la suvenirile placute petrece tempu îndelungatu spiritulu nostru; plangemă

¹⁾ Alesandru celu Mare, numitu de Turci Iskender.

ce am pierdut, — ace'a cè erá de atát'a pretiu animei nóstre. — La suvenirile neplacute nu voimú a petrece indelungatu, inse cugetulu fora voia ratacesce intr'acolo, nu e destulu ca intemplarea ace'a a sdrobotu odata spiritulu nostru, suvenirea inca 'si resbuna, cá-ci in continuu ne urmáresce. . . Si cându e chiar' cá se scapamu atunci ne pasiesce éراسi inainte, cá se ne maltrateze din nou . . .

Ne aflamu in odaia unei muribunde, — pe perin'a cea alba odichnesce o fiantia de totu palida.

Acést'a e faci'a cea palida a Elisei, — man'a ei si acum'a e in man'a Margaretei, care siede lángha patulu ei, cá odinora cându erá inca in flórea vietiei.

Margaret'a inca s'a stramutatu tare, faci'a ei aréta cá suferé fórte multu; vestmintele-i de doliu esplica totulu. — Consoçiulu ei care intru atát'a o iubiá, si pe care si dens'a 'lu iubia cu unu amoru curatu si nemarginitu murise de curundu.

Ca acésta lovitura noua nu i-a sfarmatu inca de totu anim'a avú de a multiamí singuru impregiurarei acelei'a ca multele suferintie ce indurasé in viétia i-au fostu otielitu anim'a intru atát'a încátu acum nu mai sentia nici o lovitura a sortiei.

Totu tempulu si-lu petrecea in giurulu iubitei s'ale amice, si acumu inca tremurandu i-i tienea mân'a, si cu unu tonu linu o intrebá:

— Cum te sentiesci iubita Elisa?

— Acum me simtiescu fórte bine iubita Margareta. In visu am fostu muritu, dar' pentru ace'a audiamu si simtiamu tóte. Inmormentarea mea a fostu de totu pompósa, cu totii mi-ati adusu câte o cununa de „nu me uitá“ — si elu inca! . . . A lui a-ti pusu-o pe peptu-mi, chiar' in direptulu animei . . . de odata incepú a vorbí enun'a si incetisioru 'mi siopti: — „Acel'a pentru care ai muritu te va iubi pe ce'alalta lume, déca aici nu au potutu fi alu teu, densulu nu e de vina, cá-ci ast'feliu e creata pe lume anim'a umana, de cu tempulu se recesce si pieré tóta semtirea din ea.“ Eu i-am respunsu: — „Pe pamentu inca esista amoru eternu, cá-ci amorulu meu a duratu pana la mormentu, eu pana la ultim'a mea respirare l'am iubit, cá si atunci candu credeamu ca me iubesc!“ Floricie'a albastra incepú acum a plange si eu m'am desceptatu! . . . Vedi iubita Margareta. nu densulu a fostu caus'a ca nu m'a iubit, dar' destinulu care a creatu ast'feliu animele!

O tusa violenta intrerupse cuvintele iritate ale moribunde.

Margaret'a a saritu inspaimentata in susu dandu morbósei medicamente alinatóre.

— 'Ti multiemescu iubita Margareta! — dise Elis'a dupa puçina pausa — vino mai aprópe pléca-te spre mine cá se-mi iau adio dela tine iubita amica, semtiescu cá nu preste multa se va stingé flacar'a care arde inca in sinulu meu, — si dela densii inca trebuie se-mi iau adio. Dela parintele si dela consoçiulu meu.

— Nu vorbí ast'feliu iubita Elisa, amórea t'a a

sustienutu pâna acuma viétia mea. Tu nu me poti parasi pe mine. — Singuru anim'a t'a cea buna a fostu in stare a me pricepe pe mine, si déca am si avutu scaderi, acele singuru tu ai sciutu a mi le iertá; cá-ci singuru tu ai cunoscutu anim'a mea!

— Totusi iubita, — trebuie se te parasescu disé Elis'a cu unu tonu fórte linu — dar' numai pe tempu scurtu; acolo susu ér' ne vomu intâlni! Eu inca potu dice ce'a ce ai disu tu ca singuru amicitia t'a m'a fericitu pâna la mórte. . . . Acum Domnedieu cu tine! . . . 'Ti multiemescu pentru sinceritatea t'a. . . . 'Ti multiemescu ca m'ai facutu fericita prin amórea t'a neegoistica . . . Saruta-me inca odata. . . . Asié iubita mea; acum adá mân'a, — acea mâna care cu atát'a nobletia me-a condusu pe cararile vietiei. . . . Vino Margareta acusi dupa mine. . . . Cá-ci nici acolo in sinulu pamentului nu póte fi Elis'a t'a fericita si odichnita déca nu esti si tu lángha dens'a! . . . Acum chiama de graba pe parintele si consoçiulu meu. — Margaret'a plangúdu deschisè usi'a odaiei laterale, unde asceptá cei doi barbati patrinsi de o superare si dorere adénca. La semnulu Margaretei intrara in odaia moribunde; busele cele tenere si frumóse nu mai eráu in stare a esprimá nici unu cuventu, numai atát'a putere mai avú de i-a prinsu de mâna. — Margaretei i-i faci semnu se se apropie. Margaret'a s'a plecatu spre ea, si Elis'a incor-dandu-si tóte poterile o trasé catra sine, i-si deschisè inca odata busele si cu unu tonu aprópe ne mai auditu esprimá aceste silabe Ni. . . cu. . . la. . . e! apoi si-a inchisu ochii; — mân'a gerósa a mortiei inchisè ochii ei, frumosi spre somnulu eternu.

In odaia domnia o tacere adénca. — N'a plansu nime, toti stá cá impetriti de durere. — Espresiunea acést'a muta a semtiuriloru n'o conturbá nemica. — Mórtea care de comunu are asupr'a nóstra o inrurintia atátu de inspaimentatóre, in odaia acést'a mica se pare a nu fi asié de infiuratóre.

Déca privimu la faci'a cea liniscita si palida a Elisei pierdemu tóta fric'a de mórte si unu doru secretu cuprinde anim'a celui ce suferé, — dorulu de a odihni si elu pe patulu celu de mórte.

Inmormentarea s'a intemplatu in diu'a urmatóre cu solemnitate mare, — toti eráu cuprinsi de dorere plangúdu din anima pe defunct'a.

Margaret'a pusè o cununa frumósa din „Nu me uitá“ pe cosciugu; — a legatu-o din acele floricele fatale care eráu acolo in gradina, si care le conservasé Elis'a.

Margaret'a tóte le-au smulsu din radacina cá se nu inflóresca mai multu. Niculae S. inca a fostu de faci'a la inmormentare, — a petrecutu pe Emma D. esplicându-i cumcá Elis'a singuru pentru ace'a a moritu asié de tempuriu cá-ci totu-de-a-un'a a fostu pré semtítóre. . . . Cu ocaziunea unei serate — la care luase si

densulu parte — a jucatu pré multu, si indata dupa jocu a cerutu dela densulu unu pocalu de apa... Si elu uitandu ca nu ar' fi iertatu a-i da apa i-i intinse pocalulu, care l'a beutu rapede, si inca in nóptea ace'a cadiu in paroxismu, si de atunci nici nu s'a mai sculatu mai multu.

Niculae n'a sciutu cumcà densulu i-a intinsu mórtea in unu pocalu de apa!

Elis'a a voítu asié, cá densulu, ucigatoriulu spiritalului ei, se fia si ucigatoriulu corpului ei.

Si fàrà de ace'a nu ar' fi trairu dens'a multu, — pocalulu celu de apa a grabitu numai cu vré câteva septemani mórtea ei...

Tacere adêncã domniã in cemeteriu, cu totii se departaserã, singuru Margaret'a mai remase acolo pentru cá se dé cursu liberu dorerei si lacrimeloru s'ale.

Plangându s'a aruncatu pe recele mormentu alu Elisei. Multu tempu statù acolo — pana candu in urma i-i concesè dorerea a vorbí linu.

Si cá mai inainte candu trairã iubit'a s'a amica incepù a vorbí catra dens'a. — Vorbiã fàrà de cev'a intielesu si fôrte iritata, cá cei ce suntu in deliriu.

Cine scie câtu tempu ar' fi statu acolo, decumv'a nu ar' fi venitu ingrigitoriulu cemeteriului cá se o faca atenta cà se apropie nóptea, si trasur'a o ascépta la pórtã.

Depusè inca unu sarutu ultimù pe crucea cea rece apoi s'a apropiatu de unu altu mormentu — de mormentulu iubitalului ei consoçiu. Aici inca a vorbitu in fantasi'a s'a, — spuse celui care odihnesce su gli'a recelui mormentu ca acum'a intru adevèru e singura, nu esista mai multu nici o fiintia iubita pentru dens'a, — toti suntu in pamentu! — Dupa ace'a s'a departatu, cá se continue mai incolo viéti'a cea fàrà bucuria si plãceri pâna cându in urma benefacatórea mórte i-i va aduce si ei repausu, cá se póta odichni anim'a cea sdrobita lângã acei'a pe cari asié intimu i-a iubitu.

Si atunci ér' se voru întâlni animele afine pentru de a nu se mai despartì nici odata!

Mari'a S. Turcu.

Catra animiora.

Spune-mi draga animiora
Ce suspini neincetatu?...
Séu vre-o svava fetisióra
Cu-ai ei ochi te-a sagetatu?..

Si-apoi ran'a capetata
Nu se póte vindecá?
Spusu-ti-am eu nu odata
Ca tu vei patí asiá!..

Fl. Selagianu.

PETULANTULU.

Comedia in 5 acte
de

Augustu Kotzebue.

(Continuare.)

SCEN'A XIII.

Langsalm. Cei de mai inainte.

Langsalm:

Am onóre d.-le! Fii binevenitu la cas'a mea.

Majorulu:

Cu domnulu casei am onóre de-a vorbí!

Langsalm:

(Suspinandu) Domnulu casei. — Da eu sumu.

Majorulu:

Me ve-ti iertá domnule, nóptea, tempestatea...

Langsalm:

Nu ve genati de locu. Faceti-ve comodù, la mine póte omulu dormi comodù. Paturile mele suntu cele mai bune din tóta tiér'a.

Majorulu:

Primirea ospitalã din parte-ve me obliga la multiemita, me voiu incercá a ve impacá cu unu barbatu pentru care me interesediú fôrte tare, cu care dupa cumu audu nu stái in relatiuni amicabile.

Langsalm:

Nu ve precepu d.-le.

Majorulu:

Voiu spune dar' dreptu dupa obiceiulu meu, d.-t'a esti superatu pe vecinulu d.-t'ale pe domnulu Langsalm.

Langsalm:

Pe cine?

Majorulu:

Pe d.-nulu Thimoteu Sebastianu Langsalm.

Langsalm:

Si pe acel'a se fíu eu maniosu?

Majorulu:

Eu sciu tóte, inse concedeti-mi a ve spune cumcã caus'a certei e intru atât'a de neinsemnata...

Langsalm:

Ha, ha, ha! Si pentru ce sum eu maniosu pe elu?

Majorulu:

Amendoi a-ti voítu a jucá cu o contésã.

Langsalm:

Eu? am voítu se jocu? Babetta cum tt se pare de vorbele aceste?

Majorulu:

Si contés'a au datu preferintia d.-lui Langsalm.

Langsalm:

M'a preferitu pe mine?

Majorulu:

(Suridiendu) Nu pe d.-vóstrã, ci pe domnulu Langsalm.

Langsalm:

Audit'ai Babetta ce vorbesce domnulu acest'a?

Majorulu:

Unu barbatu in etatea d.-vóstre — iertati-me — nu ar' mai trebui se se ocupe cu ast'feliu de lucruri, — nu voiescu prin acést'a a aperá pe domnulu Langsalm. -- Eu 'lu cunoscú fórte bine, de si nu l'am vediutu de 16 ani.

Langsalm:

Lu cunósce-ti fórte bine? Ha, ha, ha!

Majorulu:

Tresnetu si fulgeru! Eu se nu-lu cunoscú? Ce e dreptu câte odata e cá m'nebunu, de altmentrea e unu omu de omenia.

Langsalm:

Ce? Nebunu? Cum indresnesci domnule a me num'nebunu chiar' in propri'a mea casa?

Majorulu:

Cine dracu te precepe pe d.-t'a domnule?

Langsalm:

Unu nebunu? Acést'a nu o voiu suferi.

Majorulu:

'Mi pare fórte bine domnule, cá-lu partinesci.

Langsalm:

Eu se-lu partinescu? (trage pe Babetta la o parte dicéandu-i:) Ce cugeti nepóta, mi se pare cá la domnulu acest'a i-i lipsesce o dóga.

Babetta:

(Sioptindu) Mi se pare ca ai dreptu unchiule.

Majorulu:

(La o parte) Ce se cugetu despre ómenii acesti'a, mi se pare ca cu totii suntú nebuni.

Langsalm:

(La o parte) Sermanulu omu, trebuie se-lu com-patimescu (Cu tonu inaltu.) Veniti d.-le, cin'a e gat'a si decumv'a ve va fi cu placere, se bemu unu pocalu de vinu intru sanetatea d.-lui Langsalm.

Majorulu:

Din tóta anim'a. Piara contes'a care e caus'a la acést'a discordia.

Langsalm:

Piara de mine, inse fiti buni si-mi spune-ti cum se numesce contes'a ace'a?

Majorulu:

Nu o cunósce-ti?

Langsalm:

In viéti'a mea n'am auditu de dens'a.

Majorulu:

Eu inca nu o cunoscú. (la o parte:) Pe onóre e nebunu (pornesce).

Langsalm:

(Catra Babetta) Dá, dá, — elu e nebunu.

Majorulu:

(In sine urmandu-i) Mi se pare cá eu am venitu aici in o casa plina de nebuni.

Langsalm:

Poftimu veniti dupa mine (ambii se ducú.)

Babetta:

Si dupa omulu acest'a voiesce matusi'a a me maritá. Nu, decátu se me maritu dupa unu nebunu, mai bine fugu cu Fridericu (se duce incetu si superata.)

ACTULU IV.

SCEN'A I.

Fridericu (singuru) mai tardiu *Lafleur*.

Fridericu:

Oho! acum'a ér' m'a prinsu, dauna ca majorulu s'a treditu asia de graba, am fi avutu destulu de risu. — Inse unde se afla óre Selicour? Acest'a inca se nu scape numai asia pe usioru. M'am juratu cá o se-i facu si lui unu calabalicu, si unu omu cu onóre trebuie se se tiena de cuventu. Hei *Lafleur*!

Lafleur:

(Vine.) Aici.

Fridericu:

Unde e domnulu teu?

Lafleur:

A fostu reu dispusu, si s'a dusu la parochulu locale.

Fridericu:

La parochulu, si ce face acolo?

Lafleur:

Se jóca in carti.

Fridericu:

Dute si-lu chiéma se vina de graba la mine. Am se-i spunu unu lucru fórte interesantu.

Lafleur:

(Se duce.)

Fridericu:

(Singuru.) Dupa ce Selicour a inchiriatu trasur'a se nu o faca inzedaru. Da decumv'a nu mi-arú crede, dupace mai de multe ori l'am insielatu. Inse ce me cugetu atát'a, aici e la mine epistol'a Babettei, ce a scrisu-o tatalui ei, si pe care mi-a datu-o adi deminétia cá se o espedezu. — Nu e adresata nici sigilata — da decumv'a cuprinsulu ei (cetesce epistol'a cu graba)... Ce-i dreptu cuprinsulu ei are doue intielesuri, cá si candu ar' fi scrisu-o Babetta pentru de a nebunú pe prostulu acest'a care me considera pe mine de prostu. — Mi se pare cá si vine. — Vino, vino numai cá te voiu invetiá eu.

(Va urmá.)

La una cocheta.

Galbêna cá cér'a, dupa-o véra lunga
Foile uscate se cobóra incetu;
Flóre, — ce placerea o-nchinái la punga, —
O suflare-a iernei si-o se fii scheletu!

REVISTA.

Monumentul lui Alesandru Papiu Ilarianu, pe care i-lu redica Academi'a Romana, resiedietória in Bucuresci, a sositu dela Kreuznach (Prussi'a renana) — unde s'a gatitu — la Sabiiu. Elu e facutu din marmoru albu si costa preste doue mii floreni v. a. — Academi'a romana insarcinã pre membrii sei Georgiu Baritiu si Josifu Hodosiu cã se asiedie acestu monumentu de-asupr'a mormentului marelui repausatu — aflatoriu nemidilocitu lãnga beseric'a romãna gr. cat. din Sabiiu.

V. A. Urechia, care a fostu presiedinte alu Congresului etnograficu din Paris, fũ onoratu de Congresu cu asiedierea bustului seu in sala siedintieloru societatii etnografice din Franci'a. Èr' pentru lucrarile ce a presintatu la Congresu despre tierile Romanesci consiliulu centralu i-a datu medali'a cea mare de bronzu.

Stipendii. Comitету Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu eserie cu terminulu de 13/25 octomvre a. c. concursu la urmãtoarele stipendii si ajutóre: 1. Stipendiu de 70 fl. pentru unu studentu dela o scõla reala, 2. stip. de 60 fl. pentru unu ascultatoriu de agronomia, 3. stip. de 60 fl. pentru unu elevu de pedagogia, 4. stip. de 60 fl. din „Fond. Galliana“ pentru unu gimnasistu — cu preferinti'a consangeniloru fundatorelui, 5. Doue stip. de câte 60 fl. pentru teneri seu tenere cari cercetãza vre-unu institutu de meserii seu de industria din patria. Mai departe: 1. Ajutoriu anualu de câte 25 fl. dela Soc. „Transilvani'a“ pentru unu invetiaceleu de meserii, 2. Ajutoriu de 20 fl. din „Fond. Tofalena“ pentru unu sodalu ori invetiaceleu de meserii, cu preferinti'a teneriloru tofaleni si 3. Diece ajutóre de câte 10 fl. pentru teneri invetiacei de meserii.

Onomastic'a M. Sale Imperatului Franciscu Josifu I. s'a serbatu in diu'a de 4 l. c. cã si in alti ani prin cetirea de liturgii solemne si rogatiuni in tôte besericele fora deosebire de confesiune.

Cutremuru de pamentu. In demaneti'a de 3 l. c. pe la 6 ore 45 minute s'a simtitu in intrãga Transilvani'a unu cutremuru de pamentu undulatoriu. Oscilatiunile urmate dela vestu spre ostu, in numeru de 5—8 au fostu destulu de puternice pentru de a pune in misicare mobilele de prin case, se faca a sunã geamurile de pre la ferestrii si a face pre cei carii dormiau inca se se descepte si se sara de prin ascernuturile lor. Acãsta sgduire a pamentului a duratu cã vre-o 6 secunde.

Minele de auru dela Rosi'a Abrudului sunt aprõpe de a fi date in arãnda unui englesu cu numele Alfred Lock. Intre ministrulu ungurescu si Englezulu acest'a a fostu vorba inca in anulu 1877 de contractulu tãrgului din cestiune, care pâna adi inse nu este ratificatu.

Hymen. D-lu Aureliu Orianu teologu absolutu se cununa in 28 Octomvre st. n. cu d.-r'a Emilã Buteanu in Dohu.

Amorulu Principelui Carolu. Precãndu actualulu principe alu Romaniei studiã la universitatea din Bonn, facea de multe ori excursiuni, si intr'un'a de acele facũ cunoscenti'a principesei Elisabeta de Wied. Jun'a principesa a fostu destinata de catra parinti sei si de curtea de Holanda a deveni soçi'a mostenitorulu de tron alu Holandiei. Nici principele Carolu Antonu de Hohenzollern nu voiã cã fiulu lui s'o ia de soçi. Cu tôte aceste tinerii se iubiã. Principele Carolu trebui se se departeze din Bonn din caus'a acãsta, spre a si completã studiile la Berlinu, cã-ci prin despartirea loru se sperã cã li se va stinge si amorulu. Inse inainte de a se departã, se mai duse odata la Neuwied, si principesa i-a datu cu-

ventulu cã numai dupa densulu se va maritã. Optu ani acẽptã dens'a, si principele Carolu, atunci dejã Domnu alu Romaniei, si tienũ cuventulu, si o conduse la altariu.

Vitejiile unei femei. Prin halele Parisului se põte vedea o femeie cãm de 55 ani, cu perulu negru, cu façiã inca juna si trasi energie, care vinde zarzavaturi. Ea se numesce Anetta Drevon si a fostu vivandiera in reg. 22 linie si reg. 2 de Suavi, pe cari le a insoçitu in Afric'a, in Crimea, in Itali'a si la Rin. — In Franci'a suntu 5—6 femei, cari põrta crucea legiunei de onõre, dara Anetta Drevon este singura care a primitu-o pe campulu de batalia dreptu recompensa pentru viteji'a s'a cu arma. Fapt'a s'a petrecutu lãnga Magenta. Doi soldati Austriaci au isbutitu intr'o lupta pieptu la pieptu de a pune man'a pe stẽgulu reg. 2 de Suavi. Anetta Drevon se aruncã in midiloculu plõiei glõntieloru asupr'a Austriaciloru, omõra pe unulu si ranesce pe celalaltu cu revolverulu, inhatia stẽgulu si se întõrce cu densulu la regimentulu ei. Pentru acãsta fapta stralucita ea a fostu decorata cu legiunea de onõre.

Acãsta n'a fostu pentru ultim'a data, ca s'a distinsu Anetta prin curagiulu ei. In resboiulu Franco-germanu ea a fostu vivandiera in reg. 22 de linie. Dupa unu armistitiu ea a fostu ocarita pe strada de catra unu soldatu bavarezu; fara a se gandi multu ea scõte revolverulu si impusca pe soldatu. Arrestata pentru acestu faptu, unu consiliu de resboiu germanu din Metz a osinditu-o la mõrte. In diu'a in care trebuiã se fia executata a sositu din intemplare Principele Fridericu Carolu, care audiendu cã are se fia impuscata o femeie a cerutu actele procesului, si a amanatu executiunea. Patru dile in urma a fostu graciata si tramisa acasa. Acãsta femeie curagiõsa care a fostu 30 ani vivandiera este nascuta la Clermond-Ferrand. In anulu 1874 a avutu audientia privata la Maresialulu Macmahon care i'a datu unu micu daru banescu. Anetta a intrebuintatu mic'a suma primita pentru unu comerciu de zarzavaturi, asigurandu-si ast'felu o independentia onestã.

Trenuri electrice. La New-York, cã si la Berlinu, se studiãza cestiunea aplicarii electricitatii la tractiunea trenuriloru drumuriloru de feru. Pe lini'a dela Camden la Amboy (New-York), 8 mile de lini'a ferata au fostu rezervate in scopulu de a face esperintie cu masinele electrice fixe, care se voru instalã la fie-care extremitate a liniei. Dãca aceste esperintie voru dá rezultate satisfacãtoare, sistem'a de tractiune electrica va fi adoptata pentru drumurile aeriãne de la New-York, care cu modulu de exploatare actualu causãza multe neplãceri locuitoriloru in privinti'a fumulu, cãrbunelui si scomotului. Trenurile drumuriloru de feru electrice nu voru aruncã nici aburi, nici fumu, voru face mai puçinu scomotu si voru costã jumetate pretiulu. Unu singuru omu va fi de ajunsu pentru serviciulu fiecarei masini electrice, ne mai fiindu de trebuintia mecanicianii si fochisti intrebuintati actualmente pe locomotive.

Falsificatiunea tutunului. Tutunulu pentru fumatori, este unu timpu pierdutu, o placere, o obicinuintia si põte chiar si o necesitate. Dãca prin elu insusi devine vatamatoriu sanatãtii, apoi inconvenientele suntu si mai mari prin productulu falsificatu, ce ni se vinde sub titlulu de tutunu. Laboratoriulu de chimie alu ministeriului de interne englesu, prin ultimulu seu raportu, coroborãza cu acãsta opiniune. Inspectorulu de tutunuri din Birmingham, a tramisu de curãndu unu pachetu, vendutu sub numele de „mixtura de tutunu“ pentru a fi supusu esaminarei. Analis'a a demonstratu o mare cantitate de materie vegetala, semanendu cu capatienele floriloru de musietielu. Procedeu falsificatiunei consista, in a amestecã in tutunu chiar capatienele floriloru de musietielu tiente in apa mai multe dile, colorate cu solutiune din lemnu campesiu si indulcitu cu sucu de lemnu dulce, ceea ce le da colõrea tutunului; amesteculu contine 20—30 pentru 100, putendu-se ast'felu vinde pe unu pretiu minim. — Agentii vendiatori pentru asemenea tutunu, suntu stabiliti in mai multe mari centre de populatiune si rezultatele pecuniare, ce tragu din acãsta intreprindere suntu considerabile. O asemenea siarlatanie se petrece in Franci'a si Engliter'a si in alte tieri, cu tigarile numite de Havana. Speculantii de acestu soi, cumpera tigare pe unu pretiu fõrte scadiutu (10 centime) din Hamburg, Anvers etc. pre cari le tramitu in Havana, pentru a fi puse in cutii cu etichete speciale, si apoi suntu tramisẽ din nou in Europ'a. — Aici apoi suntu vendute pe unu

prețiu foarte urcatu sub denmirea de țigari de Havana; pentru acestu cuventu tabloulu sinoptic de consumațiunea tutunului în aceste state, constata o enorma cantitate de consumațiune.

Porumbeii. — „Natur'a omenesca este plina de curiositati si din aceste admiratiuni ale fiintelor rezultă gustulu si amorulu de a le cultiva si imbanatati rasa. — Cine nu privesce cu multu interesu si admira acea rabadare a Englesiloru, cari iubescu cu predilectiune, si se aplica la cultivarea animaleloru. — Espositiunile de totu felulu si concursurile instituite, sunt criterialiu ingrirei si afectiunei ce se pörta în generaia totororü animaleloru.

Germanii si Francesii au imitatü si se silesu din töte poterile se ajunga acea asiduitate, se produca si se imbanatatesca fiecare rasa la nivelulu celoru englese. Lupt'a este mare, dela progresulu ce se realisa pe fiecare di, atörna rezultatulu.

La Dieppe, în acestu momentu, se facu concursuri cu porumbei, acea gingasie si plapanda pasere, ce în fie-ce di o vedemu ciripindu priu curtile nöstre si pentru care nu portamu mai nici unu interesu de a face se prospere calitatea rasei s'ale.

Cätiv'a amatori din Romani'a, formasera acolo o societate columbofila, — eräu apröpe de a institui chiar' unu concursu; nu scimu din ce motive, elu nu a avutu locu. Acest'a ar' fi fostu unu semnu de inaltele calitati ce posedu Românulu si cari nu ar' fi mai puține în numeru cá ale celor'alalte natiuni civilisate.

S'a facutu inca incercari de a se introduce si la noi porumbei caletori, si pentru cari se si importäse câtiva din strainatate; se vede inse cá din caus'a puciniiloru amatori, acösta cultura calca prea incetu, si succesulu 'lu vomu avé dupa unu tempu indelungatu.

E o placere a asistä cinev'a într'o intrunire a columbo-fililoru: limbagiulu specialu alu lorü si denumirea e dau coloriloru penei incanta si te face mai atentu la salturile si variabilitatea coloriloru ce pörta pe pene.

Denumiri de Leftati, Castaniori, Grivi, Gagii, Tie-rigradieni, Margelati, Seini, Siepte-spre-diece pene, si sub limbagiulu culturai, de a-i dá gena, a-i dá leftu, a-i miesiorä cutare parte a corpului, o intempina cinev'a förte desu în limbagiulu unei intruniri de columbofilü.

Societatea de lectura a stud. gimnas. din Blasiu s'a constituitu ast'felü: — Presiedinte: Profesorulu Joann Germanu, V.-pres.: Stud. Cl. VIII Juliu Grecu, Notariu: Stud. Cl. VIII Joann Sagreanu, Bibliotecariu: Stud. Cl. VIII Carolu Stoic'a, Redactoru organului Societatii „Filomela” Stud. Cl. VIII Joann Maioru, Cassariu: Stud. Cl. VII Virgiliu Brendasiann, V.-Bibliotecariu: Stud. Cl. VII Petru Bobu.

Societatea de lectura a studentiloru gimnas. romani din Clusiu s'a constituitu în umatoriulu modu: — Presiedinte: Stud. Cl. VIII Gregoriu Ili'a, Secretariu: Stud. Cl. VIII Joann Popu, Notariu: Stud. Cl. VII Elia Capusianu, Cassariu: Stud. Cl. VII Romulu Romontianu, Controloru: Stud. Cl. VII Joann Romontianu, Bibliotecariu: Stud. Cl. VI Alesandru Farcasiu, V.-Bibliotecariu: Stud. Cl. VI Georgiu Cimoc'a, Redactori organului Societatii: Josif Peteanu Stud. Cl. VIII, Vasiliu Gann Stud. Cl. VII si Gavrilu Triponu Stud. Cl. VI.

Aritmetica. Esercitiu practice cu numerulu dela 1 pâna la 100,000 dupa sistemulu decadicu pentru incepatorii din anulu alu patrula de Dometiü Dogariu, invetiatoriu la scöfa primaara din Satulungu. — Cele patru operatiuni fundamentale cu numeri decimali si cu numeri de mai multe numiri — Manualu esaminatu de o comisiune de invetiatori si professori. Brasiovu. Editur'a librariei: Heinrich Zeidner 1880. Acestu manualu este o continuare a manualeloru scrise de același autoru pentru elevii din anulu alu II-lea si alu III-lea. Prețiuulu 35 cr. 8° micu, 76 pag.

Scanteiutie.

Prea multu patos. Talm'a, renumitulü tragedianu francesu, dupa ce jucäse pe Cesarü, adresä lui Napoleonu întrebarea:

— „Cum s'a placutu Majestate?”

— „Bine” — respunse Napoleonu — „numai cá ai declamatü prea multu, totulu sunä prea pateticu.”

Talm'a replicä: „Cesarü e unu erou lucindu în nimbulu evului anticu, poetulu l'a tienutu în spiritalu drämeloru antice, fie-care din cuvintele lui e istoricu, si ast'felü credeamu cá trebue se-lu declamezu pateticu.”

— „Ce'a ce am vorbitu în acestu momentu” — respunse Napoleonu cu truf'a s'a îndatinata — „este asemena istoricu, — cu töte acestea: declamezu eu?”

O odaia inutila. — „Spune-mi Moise, inträba unu evreu pe altulu ti-a platitu domnulu X. cei 1000 de franci ce-ti detoresce?”

— „Ba nici cá s'a ganditu la acösta,” — respunse Moise, — „ci de câte ori me ducu la elu spre a-i aduce aminte de acösta detorie, me potfesse prin servitoriulu seu în afurisit'a odaia de primire, unde inse — n'am primitu inca nici unu gologanu.”

O resolutiune insufletitörä. Macelarüi unu orasiu din Germani'a plangöndu-se odinöira cá nu le mai vinu boi în piëtia, rosti primariulu urmatörea resolutiune solomonica: — „Se ve linisciti pâna la diu'a viitörea a tergului de septamana, cându me voiu aflä în persöna în piatia.”

Logogriфу.

De J. St. S.

Din urmatörele 44 silabe se se formeze 19 cuvinte din ale caroru litere initiali cetite de susu în josu si litere finale cetite de josu în susu se resulte numele unei parechia domnitörä într'unu statu europeanu.

Che, brus, zis, scha, now, la, ta, gol, mi, er, du, ro, pe, rinth, si, dul, de, pi, vi, tar, kel, a, est, te, lam, go, ger, ar, nys, u, ri, tri, bi, is, ni, ol, chi, rin, ab, le, rac, kes, re, e.

1. Soçi'a regelui Mausol din Cayra.
2. Loculu unde ratecise Theseu.
3. Unu orasiu renumitu din Austri'a.
4. Unu dramaturgu grecescu.
5. Unu districtu a Poloniei.
6. O parte întregitörä a Monarchiei nöstre.
7. Una dintre Furii.
8. Numele unu ministru a pontificelui Gregoriu XVI.
9. Consociulu Junonei în persecutarea lui Enea.
10. Unu scriitoriu renumitu din Angli'a.
11. Numele unu Canton din Elveti'a.
12. Alu 32-lea Padischah.
13. Unu barbatu renumitu de pe tempulu lui Augustu.
14. Numele unu Componistu.
15. Capital'a unei provincie Venetiane.
16. Unu orasiu renumitu din tempulu bataliei de 30 ani.
17. Loculu de perdiare lângä Jerusalimu.
18. Numele purgatoriului la Mahomedani.
19. Capital'a departamentului Vendée.

Terminulu pentru deslegare e 12 24 Octomvre. Între gäcitori se voru sortiä icöne frumöse si carti pretiose

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae F. Negrutiu.**

Gher'a. Imprimari'a „Georgiu-Lazaru.” 1880.